

Legacy

maaretp

Esitys
vuodelta
2004

Strategioista suunnitelmiin – selkeyttä käsitteiden sekamelskaan

Maaret Pyhäjärvi

by Maaret Pyhäjärvi is licensed under CC BY 4.0

 <https://www.linkedin.com/in/maaret/>

 @maaretp@mas.to

Sisältö

- Perinteinen ja ketterä ohjelmistokehitys – suunnittelun rooli
- Testauksen käsitteistön haaste testaussuunnittelulle
- Testausstrategian monet ulottuvuudet

Suunnitelmaohjatut ja ketterät arvot

Lähde: Agile Alliance website <<http://www.agilealliance.com>>

Suunnitelmaohjatut arvot

Prosessit ja työkalut

Perusteellinen dokumentaatio

Sopimusneuvottelu

Suunnitelman seuraaminen

Ketterät arvot

Yksilöt ja vuorovaikutukset

Toimiva ohjelmisto

Asiakasyhteistyö

Muutokseen vastaaminen

<https://www.linkedin.com/in/maaret/>

@maaretp@mas.to

Suunnitelmaohjatut ja ketterät menetelmät

Suunnitelmaohjattu

- Hyvin ymmärrettyihin, toistettaviin prosesseihin
- Määritelty, ennustettavissa oleva suunnitelma
- Suunnitelma projektin keskipisteenä
- Suunnitelma tehdään tavoitteiden saavuttamiseksi (vaatimukset)
- Seurataan:
 - etenemää
 - poikkeuksia suunnitelmista
- Korjaustoimenpiteillä päästään takaisin suunniteltuun tilaan

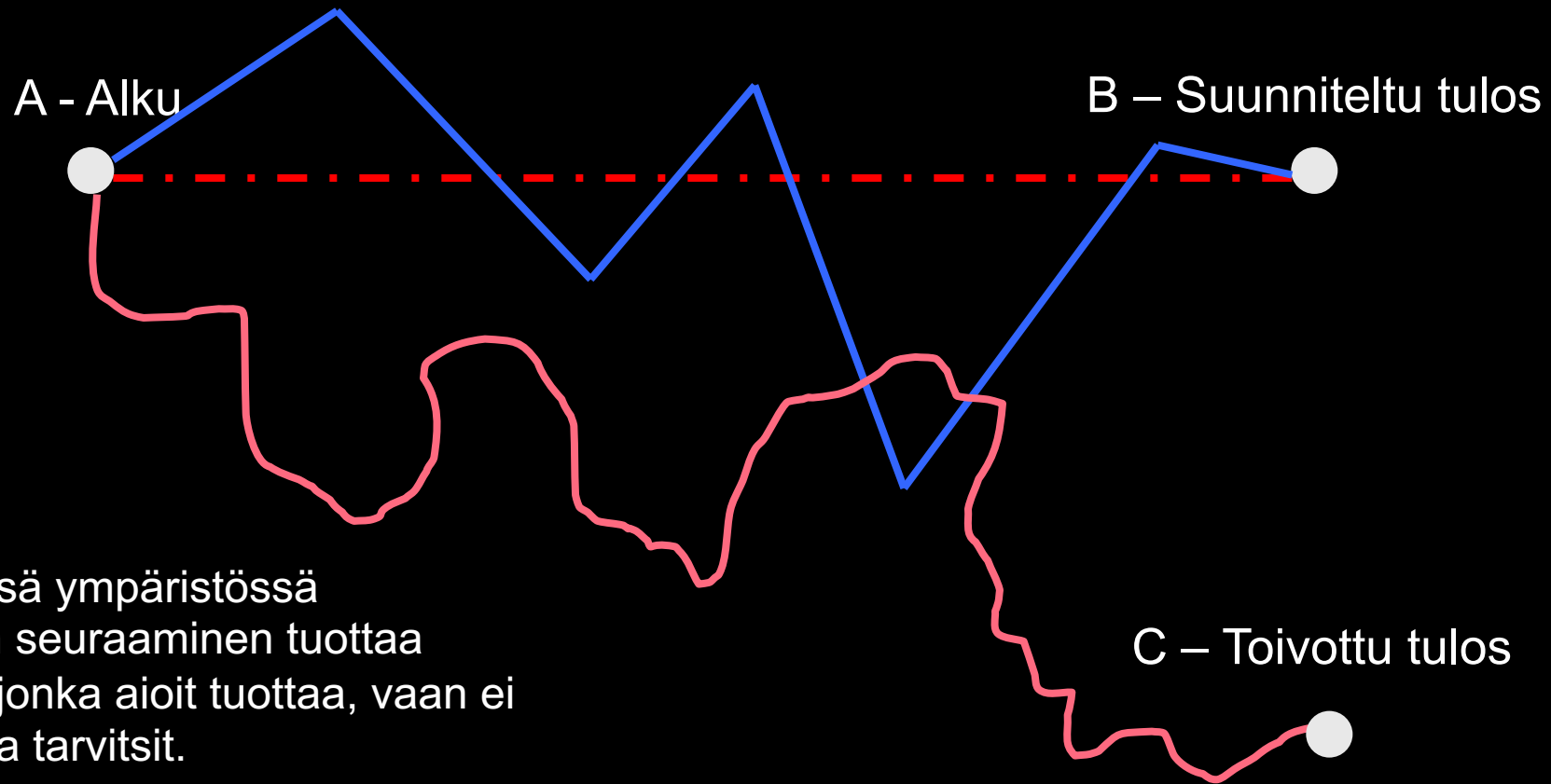
Ketterä

- Monimutkaisiin, odottamattomiin prosesseihin
- Tulokset projektin keskipisteenä
- Muutoksia ei voida eikä haluta välttää, ne kuuluvat ohjelmistokehityksen luonteeseen
- Ohjelmistojen rakentaminen on oppimiskokemus
- Oppiminen muuttaa suunnitelmaa

Usein verrataan raskas vs. kevyt ja formaali vs. vapaamuotoinen - pääeroavaisuus puuttuu!

Suunnitelmaohjattu vs. ketterä – miksi?

Äärimmäisessä ympäristössä suunnitelman seuraaminen tuottaa sovelluksen, jonka aioit tuottaa, vaan ei sovellusta jota tarvitsit.

Ketterä testaus

- Kaksi pääsuuntausta:
 - Tutkiva testaus (exploratory testing)
 - Lähtöisin testausyhteisöstä
 - Ottaa kantaa ”järjestelmätestaukseen”
 - Ääritestaus (extreme)
 - Lähtöisin ohjelmointiyhteisöstä (extreme programming)
 - Ottaa kantaa ”yksikkötestaukseen”
 - Vaatii korkean tason testit (”hyväksymistestit”) mutta ei määrittele yksityiskohtia kuinka nämä sisällytetään prosessiin

Testauksen suunnittelu

- Keskeiset testauksen käsitteet
 - Testaustaso
 - Testausvaihe
 - Testaustyyppi
 - Testauskierros
 - Testausstrategia
- Kommunikointia
 - Lopputuloksena usein suunnitelma – kommunikaatioväline
 - Suunnitelman muoto vaihtelee tarpeen mukaan valtavasti

Testaustaso

- Jatkuvaa testaustoimintaa tietyn tyyppisen testaustavoitteen ja testauskohteen ympärillä. Testaustoiminnasta tekee oleellisesti jatkuvaa vaatimus uusintatestauksesta muutoksen osalta.
- Tapa pilkkoa vaikeita kokonaisuuksia järkeviin näkökulmiin
- Englanniksi ladattu merkitys, vertaa level vs. stage

Testaustyyppi

- Ryhmä testausaktiviteettejä, joilla on yhteisiä ominaisuuksia joiden perusteella ne voidaan tunnistaa omana luokkana, ja jotka on ryhmitelty arvioimaan yhtä tai useampaa toisiinsa liittyvää laatuominaisuutta.
 - Testaustyyppi voi sijoittua yhdelle tai useammalle testaustasolle ja testausvaiheeseen.
 - Kaikki testaustyypit eivät ole oleellisia kaikissa asiayhteyksissä.
- Käytännössä testaustyypit usein muodostavat testausta suunnittelevan henkilön tarkastuslistan katettavista asioista
- **Toiminnallinen testaus** on ohjelmiston tarjoamien toimintojen testaamista yksittäisinä toimintoina, toimintoryhminä sekä yhdistettynä ohjelmiston aineiston kanssa.
- **Ei-toiminnallinen testaus** kohdistuu nk. ei-toiminnallisiin ominaisuuksiin, jotka vaikuttavat ohjelmistoon liittyvään kokonaislaatukokemukseen, mutta eivät ole liitettävissä suoraan toimintoon tai toimintoryhmään ohjelmistossa, kuten käytettävyys, suorituskky ja luotettavuus

Toiminnallisen testauksen testaustyyppejä

- **Toiminnallisuustestaus** (functionality testing, feature testing)
- **Yhtäaikaisuustestaus** (concurrency testing)
- **Asennustestaus** (installation testing)
- **Alustatestaus** (platform testing)
- **Aloitustestaus** (build verification testing, smoke testing)
- **Konfiguraatiotestaus** (configuration testing)
- **Yhteensopivuustestaus** (compatibility testing)
- **Rinnakkaistestaus** (end-to-end testing)
- **Rajapintatestaus** (interface testing)
- **Poikkeustilannetestaus** (recovery testing)
- **Lokalisointitestaus** (localization testing)
- **Dokumentaation testaus** (documentation testing)
- **Aineiston laadun testaus** (data quality testing)
- **Alfatestaus** (alpha testing)
- **Betatestaus** (beta testing)
- **Muuntotestaus** (conversion testing)
- **Tuotantotestaus** (production testing, operational testing)
- **Standardien testaus** (standards testing)

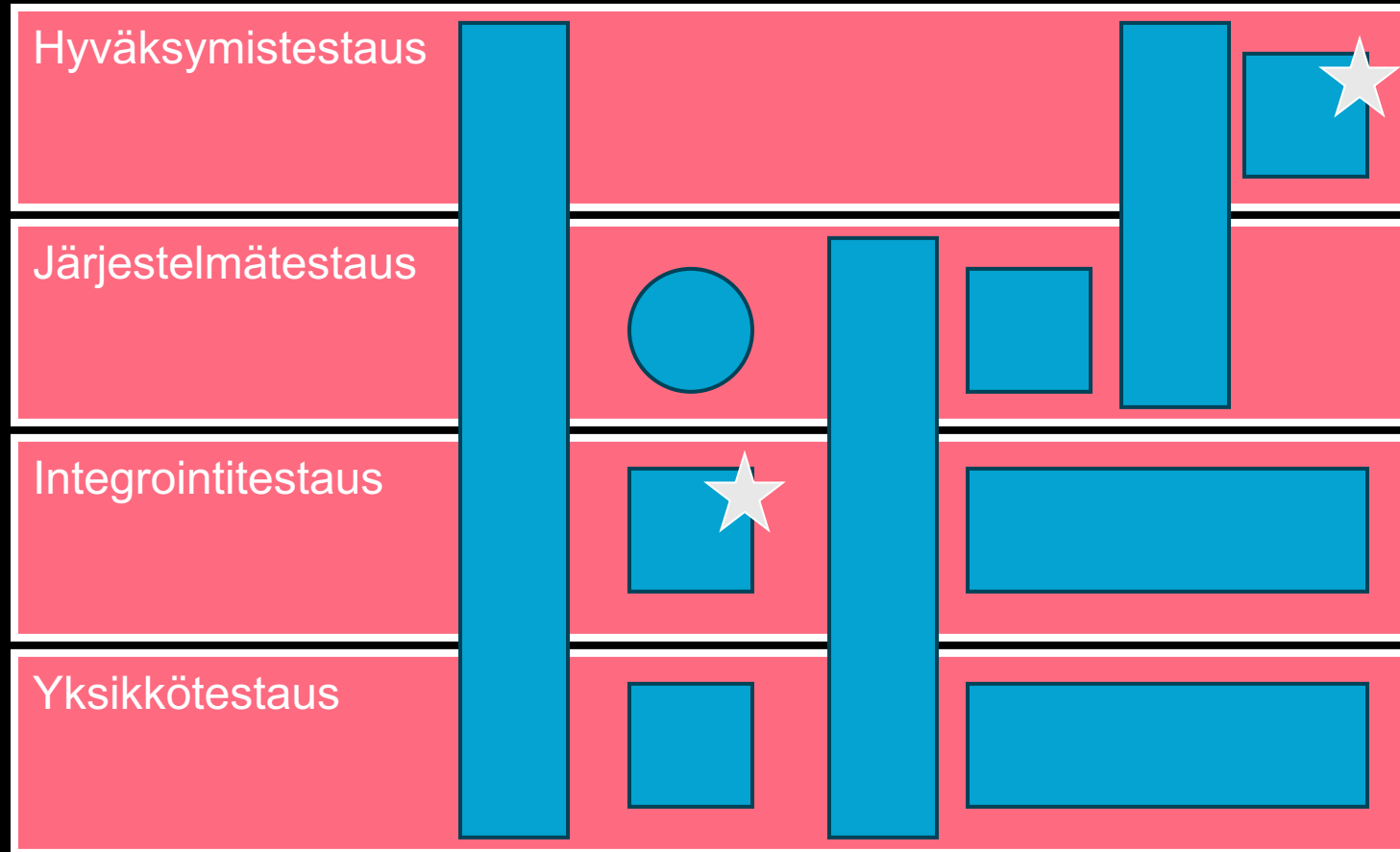

Ei-toiminnallisen testauksen testaustyyppejä

- **Luotettavuustestaus** (reliability testing)
- **Suorituskykytestaus** (performance testing)
- **Kuormitustestaus** (load testing)
- **Rasitustestaus** (stress testing)
- **Paljoustestaus** (volume testing)
- **Kestävyystestaus** (endurance testing)
- **Tietoturvatestaus** (security testing)
- **Käyttöturvallisuuden testaus** (safety testing)
- **Käytettävyystestaus** (usability testing)
- **Esteettömyystestaus** (accessibility testing)
- **Palautettavuustestaus** (recoverability testing)
- **Tuettavuustestaus** (supportability testing)
- **Ylläpidettävyystestaus** (maintainability testing)
- **Siirrettävyystestaus** (portability testing)
- **Koodin laadun testaus** (code quality testing)

Tasot, vaiheet ja tyypit

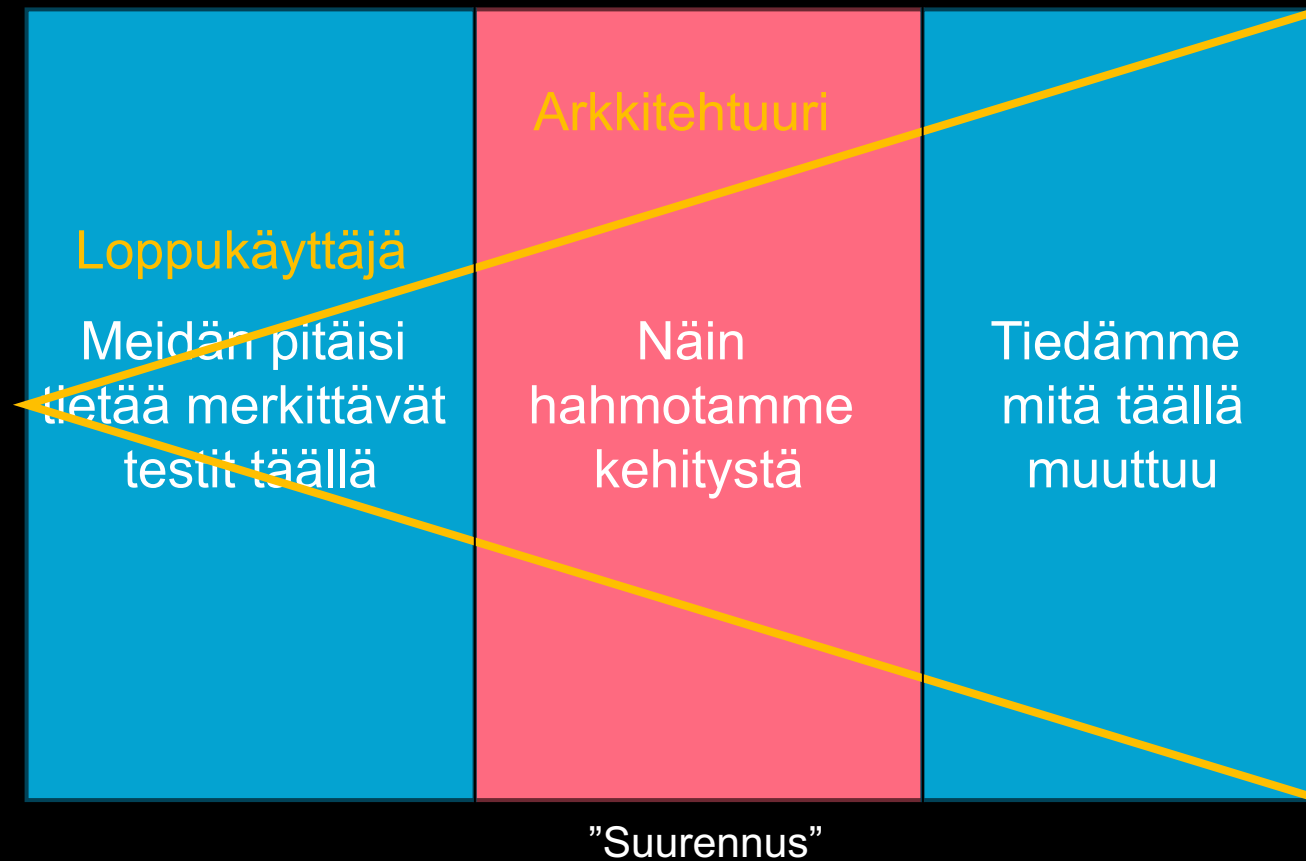

Testikierros

- Valittujen, yhden tai useamman testijakson tai testijakson osan suorittaminen kertaalleen.
- Osa testeistä epäonnistuu, joten koko kierrosta ei usein saada ajettua
- Ohjelmisto muuttuu, joten joitain testejä pitää ajaa uudelleen
- Testikierrosten lukumäärä on keskeinen aikatauluun vaikuttava tekijä

Käyttäjän tehtävistä sovelluksen komponentteihin

Testitapausarkkitehtuuri

Testien jäsentämisen testijaksot:

- Testattavat asiat
 - Aineistot
 - Ryhmittely
- Tärkeysjärjestykseen laittaminen
- Ajamisen valintakriteerien tukeminen

Testauksen suorituksen testijaksot:

- Testattavat asiat vs. kokoonpanot
 - Testikierrokset
- Linkki raportointiin

Testijakso

- Testitapausten suunnittelun ja suorittamisen kokonaisuus, johon testitapaukset ryhmitellään. Testijakso sisältää ne testitapaukset joilla testataan yksi järjestelmän / sovelluksen looginen kokonaisuus. Jakonäkökulma voi olla käyttö ja vaatimukset (järjestelmätestaustaso) tai ohjelmistorakenteet (ohjelma- ja integrointitestaustasot)

Miksi strategia on vaikea käsite

- Testausstrategia == Testaustekniikka (Beizer)
- Testausstrategia on yksityiskohtaisempi kuin testaustekniikka (Bach)
- Testausstrategia = Testausprosessi (ISEB Practitioner)
- Strategia liiketoiminnassa – jotain laajempaa
 - Paras arvaus mahdollisuuksista ja uhkista suunnittelun näköpiirissä kaavailluille muutoksille ja toimenpiteille
 - Lopputulosten saavuttaminen, ei määrittäminen
 - Mitä organisaation tulisi tehdä?
 - Mitkä ovat päätökset, joita tavoittelemme ja kuinka voimme saavuttaa ne?

Testausstrategia

- Testausstrategian tarkoituksena on mahdollistaa testausta saavuttamaan tavoitteensa
- Kuinka suunnittelemme kattavamme tuotteen siten että saadaan aikaan riittävä laadun arviointi
- Testausstrategian tarkoitus on selvittää testausprojektin suurimmat tehtävät ja haasteet

Testauksen suunnittelu

Testauksen missio ja
korkean tason tavoitteet

Testausstrategia

Yleistestaussuunnitelma

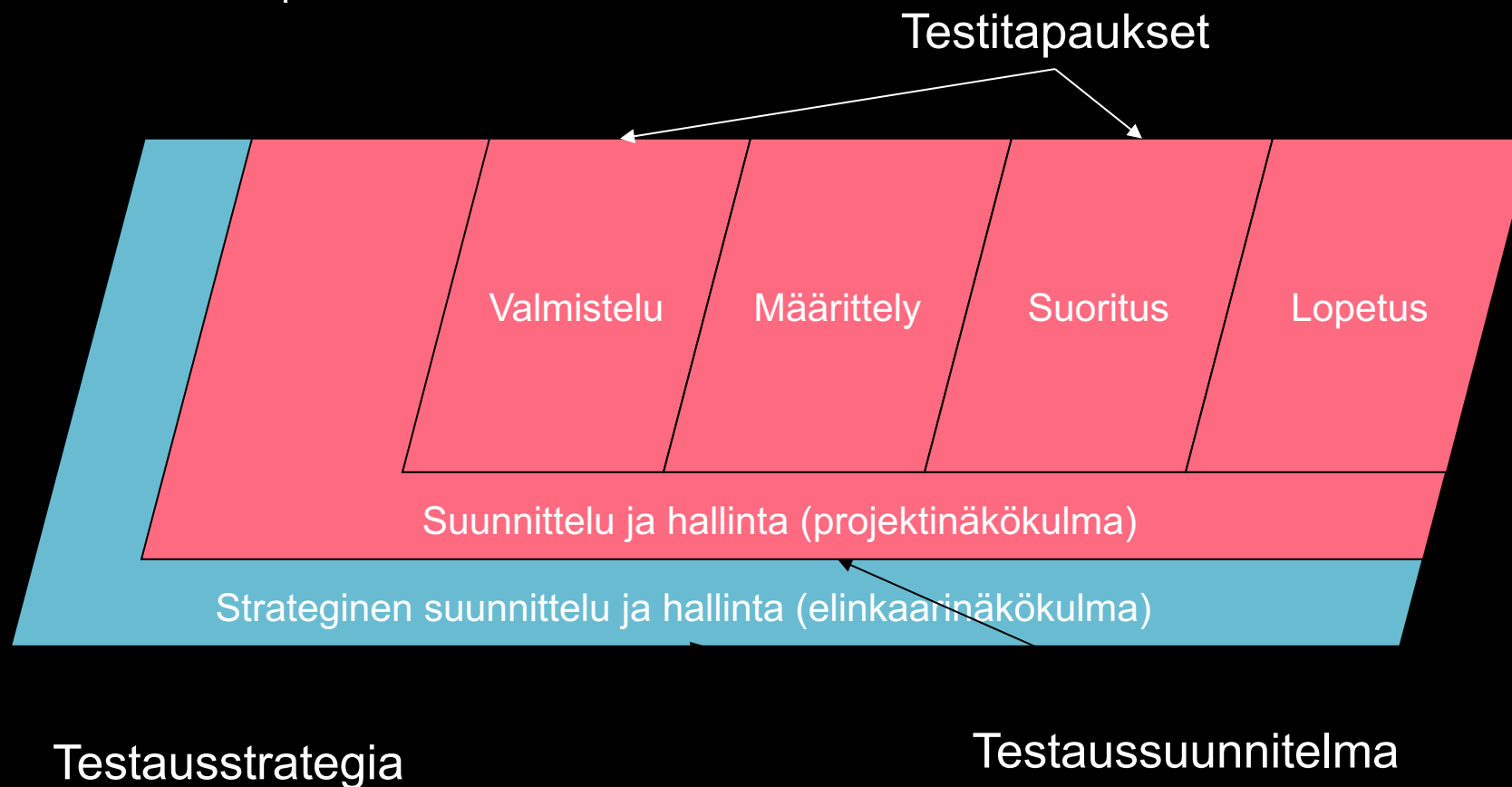
Testaussuunnitelma

- Organisaation odotukset testaustoiminnalle
- Laatupainotukset sovellusalueella
- Järjestelmä / tuote / palvelukohtainen
- Useita projekteja saman järjestelmän elinkaarella
- Projektikohtainen
- Projektin lähestymistapa, strategian räätälöinti
- Tarkentavat suunnitelmat ryhmittäin

Testausprosessi

Muokattu: Pol & Van Veenendaal.TMap.

<https://www.linkedin.com/in/maaret/>

@maaretp@mas.to

Projektin näkökulma testaussuunnitteluun

Lähde: Pol & Van Veenendaal.TMap.

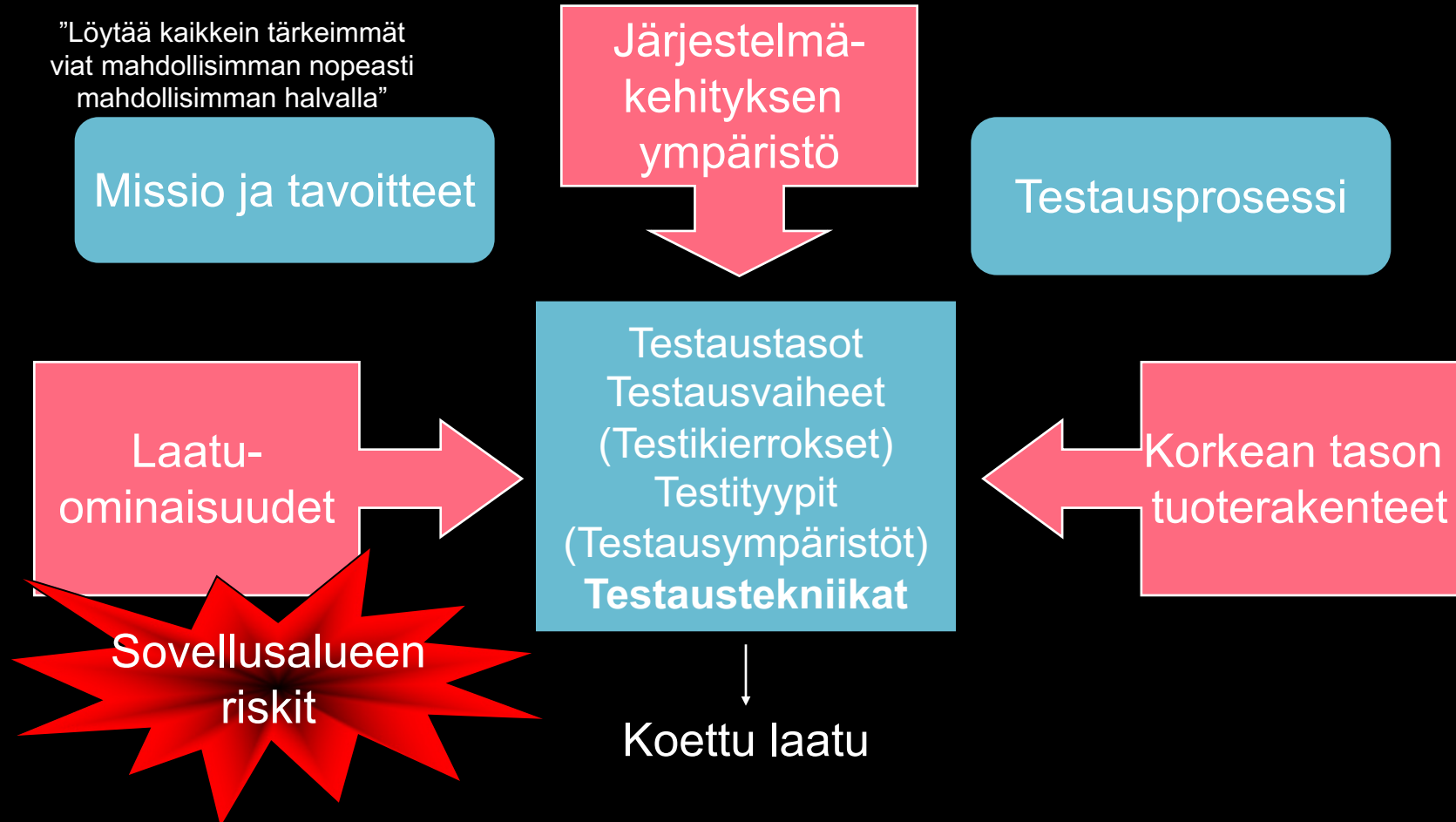

<https://www.linkedin.com/in/maaret/>

@maaretp@mas.to

Mitä sisällyttää testausstrategiaan

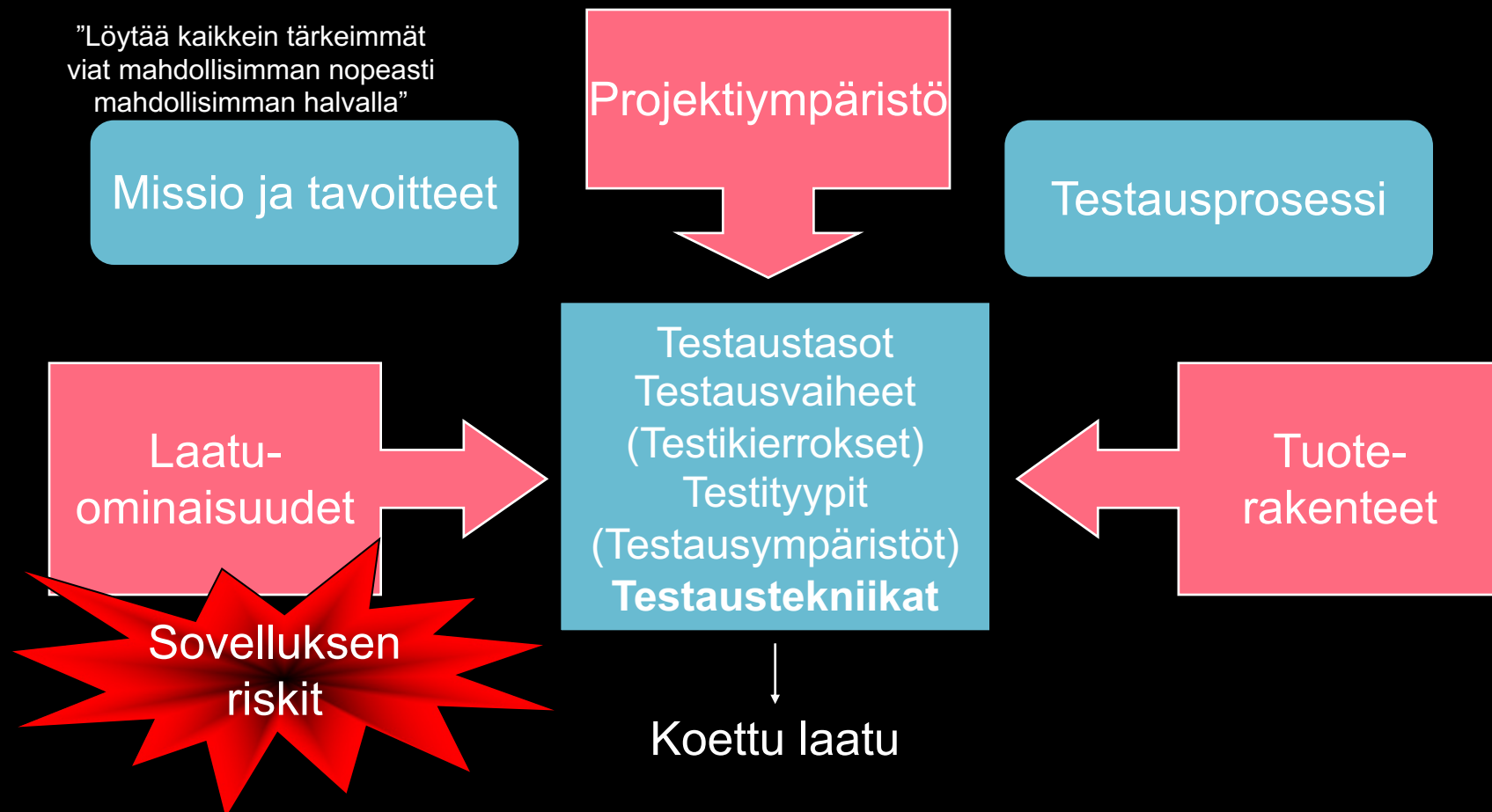

Miksi - Entä jos?

- Testausstrategiat yleensä
 - Tehdään useille projekteille TAI
 - Tehdään yhdelle projektille ja käytetään uudelleen seuraaville
- Räätälöintikohdat pitää osoittaa
 - Tyypilliset omat tulkinnat rikkovat kokonaisuuden
 - Vaihtoehtojen tunnistaminen jo tehdessä järkevää

Mitä sisällyttää projektin yleistestaussuunnitelmaan

Testauksen suunnitelman sisältö

- Helppo vastaus: IEEE 829 sisältö, 16 otsikkoa
- Lähestymistapa
 - Laaja käsite
 - Strategia pääosin tässä
- Testitapauskitehtuuri
 - Testauksen kohde
 - Mitä testataan ja mitä ei
 - Ei pitäisi olla speksin kopio
 - Testaaja näkökulma (vs. suunnittelijan näkökulma)
- Tehtävät, Aikataulu & Roolit
- Resurssit, osaaminen, tarvittava koulutus

Yleistestaussuunnitelman hahmottelu (1/5)

- Tilanteen ja asiayhteyden ymmärtäminen
 - Mistä tilanteesta testausta lähdetään suunnittelemaan?
 - Millainen on testauksen asiayhteys ja miten se vaikuttaa?
- Sidosryhmien tunnistaminen ja testauksen tavoitteet
 - Mitkä ovat testauksen sidosryhmät ja mikä on näiden sidosryhmien painoarvo?
 - Mitkä tekijät vaikuttavat testauksen onnistumiseen näiden sidosryhmien näkökulmasta?
 - Mitkä ovat testauksen tavoitteet niin että ne sisältävät onnistumisen elementit sidosryhmien näkökulmasta?

Yleistestaussuunnitelman hahmottelu (2/5)

- Tuen ja liittoutumien muodostaminen
 - Mitkä ovat testauksen tekemisen onnistumisen edellytykset? Minkä käytäntöjen pitää olla selvinä?
 - Mitä johtoryhmän tuen osalta vaaditaan ja kuinka se saavutetaan?
 - Ketkä toimivat päätöksentekijöinä testaukseen liittyvissä päätöksissä? Miten osoitetaan että testaus on tehokasta näiden päätöksentekijöiden näkökulmasta?
 - Mitä liittoutumia ja yhteistyökuvioita pitää ylläpitää onnistuneen viestinnän aikaansaamiseksi?

Yleistestaussuunnitelman hahmottelu (3/5)

- Testauksen rajauksen ja prioriteettien määrittely
 - Mitkä testaustyypit ovat mukana testauksessa?
 - Miten laatuominaisuudet ja laadun arvotekijät painottuvat tälle järjestelmälle?
 - Voidaanko laatuominaisuuksia ja prioriteetteja jakaa osajärjestelmille?
 - Liittyykö testaukseen aika- tai resurssirajauksia? Miten näiden rajoitteiden puitteissa voi toimia mahdollisimman hyvin?
 - Puuttuuko jotain päätöksiä testauksen rajaamiseksi?

Yleistestaussuunnitelman hahmottelu (4/5)

- Koordinointi järjestelmäkehitysaktiviteettien kanssa
 - Miten koonnit julkaistaan testaukseen ja saadaan tieto koonnin sisällöstä?
 - Miten virheet raportoidaan ja käsitellään sekä miten toimintatapa muuttuu projektin edetessä?
- Testauksen painotusten määrittely riskipohjaisesti
 - Mitkä ovat merkittävimmät riskit?
 - Miten testaus pitäisi suunnata näihin riskeihin pohjautuen?
 - Mitä alueita ei tarvitse testata tai voidaan testata hyvin kevyesti?
 - Kuinka testauksen työmäärä jaetaan eri testaustyyppeihin?

Yleistestaussuunnitelman hahmottelu (5/5)

- Kattavuustavoitteiden konkretisointi
 - Kuinka paljon testausta tarvitaan? Millaiset kattavuustavoitteet pitäisi olla? Kuinka nämä mitataan ja arvioidaan?
- Testien suunnittelutekniikoiden valinta
 - Mitä tekniikoita käytetään testivaatimusten tunnistamiseen, testitapausten luomiseen, testitapausten katselmointiin?
 - Mitä keinoja käytetään testien läpimenon arviointiin?
 - Mitä keinoja käytetään väärin hälytysten välttämiseen?
- Testiautomaatiosuunnitelman määrittäminen
 - Mitä osia testauksesta voidaan automatisoida, millä välineillä ja millainen työmäärä siihen liittyy?

Testaussuunnitelman konkretisointi (1/3)

- Testauksen aloitus- ja lopetuskriteerien jäsentäminen
 - Minkä kriteerien pitää täytyä testauksen aloittamiseksi?
 - Minkä kriteerien pitää täytyä testauksen lopettamiseksi?
- Testausresurssien tunnistaminen ja organisointi
 - Mitä resursseja testaukseen tarvitaan? Ketkä suorittavat testauksen? Missä tiloissa ja millä välineillä? Millaisin toimintatavoin?
 - Millaisia rooleja ja vastuita testauksessa on?
- Oikeiden tehtävien valinta oikeille ihmisille
 - Miten käytössä olevien ihmisten vahvuudet saadaan hyödynnettyä ja heikkouksien vaikutukset minimoitua?

Testaussuunnitelman konkretisointi (2/3)

- Testauksen työsuunnitelman laatiminen
 - Mitä tehtäviä pitää tehdä järjestelmän testaamiseksi?
 - Millaisia riippuvuuksia näiden tehtävien välillä on?
- Varasuunnitelmien laatiminen
 - Mitä varasuunnitelmia todennäköisimmin voidaan tarvita?
 - Voidaanko näiden riskien suhteen tehdä jotain jo etukäteen vaikutuksen vähentämiseksi?
- Ylläpitomuutosten ja uusintatestauksen suunnittelu
 - Kuinka suunnitelmaan saadaan mukaan joustoa suunnitelmien muuttumiseen?
 - Mikä on uusintatestauksen rooli ja kuinka se toteutetaan?

Testaussuunnitelman konkretisointi (3/3)

- Testauksen työmäärän ja aikataulun arvioiminen
 - Mitä resursseja ja millä ajanjaksolla tarvitaan järjestelmän testaamiseksi?
- Testaussuunnitelman muodon valinta
 - Missä muodossa testaussuunnitelmasta on eniten hyötyä?
- Testaussuunnitelman kirjaaminen
 - Kuinka luodaan ensimmäinen versio testaussuunnitelmasta?
 - Kuinka suunnitelma esitellään johtoryhmälle?

Suunnitelman päivittäminen

- Testaussuunnitelman katselmointi
 - Kuinka testaussuunnitelma katselmoidaan sisällön oikeellisuuden ja käyttökelpoisuuden näkökulmasta?
- Testaussuunnitelman käyttäminen
 - Kuinka testaussuunnitelmaa käytetään projektin aikana testauksen ohjauksessa ja tilannearvioinnissa?
- Testaussuunnitelman päivittäminen
 - Kuinka testaussuunnitelmaa mukautetaan tilanteiden muuttuessa siten että se on linjassa projektin kanssa?

Testauksen suunnittelun keskeisimmät periaatteet

(Cem Kaner, A Course in Black Box Software Testing (Professional Version),
Summer-2002, www.testingeducation.org)

- Kaikkea ei voi kiinnittää
- Vaikeita priorisointipäätöksiä pitää tehdä ja monet rajoitteet eivät ole hallinnassasi
- Voit vaikuttaa useisiin rajoitteisiin selittämällä asiaa muille projektin osapuolille – enemmän kuin nimen saaminen suunnitelman alle
- Todellisuus on tärkeämpää kuin kyky osoittaa joku muu syylliseksi
- Tehtävänäsi on hallita projektitason riskejä sisältäen sekä kustannukset, aikataulut, ihmisten välisen dynamiikan että projektin toteuttamat ominaisuudet ja luotettavuuden

Yhteenveto

- Suunnittelua monilla tasoilla
 - Suunnittelu ei ole sama asia kuin suunnitelmadokumentti
 - Viestintä!
 - Suunnittelun langoista vetämällä koko testaustermistö tulee perässä, mutta vähemmälläkin selviää
- Strategia eri taustoihin peilaten eri asia
 - Johdolle kommunikoinnin haaste johtanut esitettyyn tulkintaan
- Eri ihmiset käyttävät testaustermistöä eri tavoilla
 - Opeteltava kysymään merkityksistä
 - Sanat aina latautuneita henkilökohtaisten kokemusten perusteella määrittelystä riippumatta

Lähteet

- Agile Alliance website <<http://www.agilealliance.com>>
- Kaner, Bach, Pettichord. 2002. Lessons Learned in Software Testing
- Pol, Van Veenendaal. Software Testing. A Guide to the TMap Approach

Hyviä testaustiedon lähteitä verkossa

- Stickyminds – Forum for testing
 - <http://www.stickyminds.com/>
- ”Better Software”-lehti, ilmestyi ennen nimellä ”Software Testing and Quality Engineering”
 - <http://www.bettersoftware.com/>
- Cem Kaner’s website
 - <http://www.kaner.com/>
- James Bach’s website
 - <http://www.satisfice.com/>
- Rex Black’s website
 - <http://www.rexblackconsulting.com/>
- Karl Wiegers website
 - <http://www.processimpact.com/>
- Tulevaisuudessa suomenkielistä materiaalia
 - <http://www.testauskirja.com>
- Testauksen sertifiointia
 - <http://www.bcs.org.uk/iseb/>
 - <http://www.istqb.org/>
- Software Testing Hotlist
 - http://www.io.com/~wazmo/qa/#test_tools
- Brian Marick’s Website
 - <http://www.testing.com/>
- Bret Pettichord’s Website
 - <http://www.pettichord.com/>
- TestingEducation Promotion site
 - <http://www.testingeducation.org/>
- Suomalainen testauskerho
 - <http://www.pcuf.fi/sytyke/kerhot/testaus/>
- Suomalainen testaajien keskusteluryhmä
 - <http://groups.yahoo.com/groups/fi-testaus/>

<https://www.linkedin.com/in/maaret/>

@maaretp@mas.to